

یوسفِ معلم، دوست، و دوستدار طبیعت^۱

دکتر محمدرضا خواجه پور^۲

در مورد کارهای علمی آقای دکتر یوسف ثبوتی، دوست چهل و چند ساله‌ام، به تفصیل صحبت کرده‌ام. اکنون فرصت دیگری دست داده است که از سه وجه دیگر او بگویم. این صحبت البته کوتاه خواهد بود. این سه وجه عبارتند از: «یوسف ثبوتی به عنوان معلم»، «به عنوان دوست» و «به عنوان دوستدار طبیعت». سوای این سه وجه برایش آرزوی عمری هرچه درازتر و پربارتر می‌کنم.

بیست و چند سال پیش، که هنوز دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه - زنجان تشکیل نشده بود، روزها و شب‌های زیادی باهم و با دوستان دیگر درباره آن بحث و گفتگو داشتیم. اما وقتی که دانشجو پذیرفتیم، در یکی از آن شب‌های کهن با هم عهدی بستیم و آن این بود که تا زمانی که اینجا هستیم، هر ساله در هر ترم دست کم یک درس بدهیم، و این کار را قطع نظر از آنکه چقدر کار اداری بردوشمان باشد، انجام دهیم. هر دو به این قول عمل کردیم تا چند سال پیش که من بازنشسته شدم و عهدم شکست، ولی یوسف هنوز بر عهدش است و هنوز هم سرکلاس درس می‌دهد. اما در کلاس و در آنجایی که گج به دست می‌گیرد و پای تخته می‌رود یا قلم را برمی‌دارد و روی کاغذ می‌نویسد، یوسف موجود دیگری

۱- این متن به مناسبت هشتادمین سالگرد تولد آقای دکتر یوسف ثبوتی و بیستمین سال تأسیس دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه - زنجان در ۲۱ اردیبهشت ۱۳۹۱ ایراد شده است که با اندکی جرح و تعدیل به مناسبت نکوداشت مقام علمی ایشان تقدیم می‌شود.

۲- استاد فیزیک دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه - زنجان

است: دقیق و دانا. او می‌داند چه می‌خواهد درس بدهد و می‌داند که چگونه درس بدهد. در واقع آنچه به شاگرد یاد می‌دهد صرفاً متن درسی و برنامه آن نیست، بلکه به او یاد می‌دهد که در مورد مسأله مورد نظر چگونه فکر کند و این خیلی مهم‌تر است. خیلی مهم‌تر است از اینکه چه مطلبی را باید یاد داد. چگونه فکر کردن و راجع به موضوعی فکر کردن یکی از ویژگی‌های معلمی یوسف ثبوتی است. در معلمی، یوسف از یک صفت دیگر هم برخوردار است که برخی ممکن است مهم نشمارند ولی از نظر من، که در معلمی گاه کم می‌آورم، تحسین برانگیز بوده است. برای او هیچ اندیشه‌ای نیست که قبلاً در موردش فکری شده باشد، و او را به شوق نیاورد. اگر اندیشه‌ای نو فکری تازه را مطرح کنید، حتماً به شوق می‌آید و مایل است که در موردش فکر کند و بحث کند. این وجه، به ویژه اگر از دید شاگرد باهوش نگریده شده، یکی از نکات مثبتی است که معلم را معلم خوب می‌کند. من در اینجا به دکتر ثبوتی تبریک می‌گویم که چنین معلم خوبی برای شاگردانش بوده است.

به عنوان دوست گمان می‌کنم چهل و اندی سال زمانی به اندازه کافی دراز است که دوستی و آشنایی من با او به هر سنجی‌ای سنجیده شده باشد. اما من نمی‌توانم از سنجی خاصی نام ببرم. می‌دانم که به هر حال سال‌های سال با هم کار کرده‌ایم و به هم عادت کرده‌ایم. ولی این سنجی دوستی ما نیست. این هست که در این همه سال در این دوستی شائبه‌ای نبوده است و جز خود «دوستی» ندیده‌ام. به هر حال دوستی یوسف ثبوتی برای من یک نعمت بوده است و من شکرگزار این نعمت هستم. من، اندک زمانی بعد از اینکه مجوز این مؤسسه گرفته شد، با یوسف در اینجا مشغول به کار شدم. ولی بحث‌ها و صحبت‌های مربوط به آن مدت‌ها پیش از آن آغاز شده بود. این بیست و اندی سال کار مداوم روزانه با یکدیگر فقط این دوستی را تقویت کرده است و تضعیف و تخفیف در آن راه نداشته است و اینها سوای دوستی‌ای است که میان خانواده‌های ما پدید آمده است که وجهی بسیار عمیق و قدیم است.

اما سومین وجه یوسف ثبوتی، که می‌خواهم از آن صحبت کنم، یوسف ثبوتی به عنوان دوستدار طبیعت است. هر کس که با یوسف به کوه و کمرزفته باشد و یا حتی در محیط دانشگاه قدم زده باشد، خیلی زود متوجه این دلبستگی یوسف به طبیعت می‌شود. این دلبستگی در او خیلی عمیق است. من خیلی سعی کرده‌ام که آن را در خود ایجاد کنم، ولی مثل این است که آدم باید با این دلبستگی زاده شده باشد. این صفت چنان با او عجین

است که گاه وجهی روستایی - به یک معنای خوب - به او می دهد. مثلاً با او به کوه رفته‌ای. یک دفعه یوسف علفی را می کند و می گوید بوکن. بو می کنی و می گویی چیه؟ می گوید بومادران. اسمش را می گوید. یا فرضاً از کنار جویی رد می شوی علفی را می کند، با پشت شلوارش آن را پاک می کند و می خورد و به توهم می دهد که بخوری. می پرسی این دیگر چیه؟ جواب: تره کوهیه، خیلی خوش طعمه. این عجین بودن یوسف با طبیعت برای من همیشه حیرت انگیز بوده است. این حیرت همیشه برایم لذت بخش بوده است، ولی واقعیت این است که من گویا این طوری بزرگ نشده‌ام. حاصل این دلبستگی به طبیعت و ارتباطش با آن در این سال‌های اخیر او را به مسأله اقلیم و اقلیم شناسی علاقه مند کرده است. این علاقه به قدری زیاد بوده است که در سالیان اخیر هر صحبتی که کرده و هر فرصتی که یافته به اقلیم اختصاص داده است. پیگیرانه مسائل آن را دنبال می کند، کنفرانس و سمینار برپا می کند و در کنفرانس‌های بین‌المللی شرکت می کند. همه اینها نشان می دهند که او دوستدار طبیعت است، دوستدار صمیمی طبیعت!

در پایان به یوسف عزیز انتخابش را به عنوان استاد برگزیده فرهنگستان علوم تبریک می گویم و امیدوارم که سال‌های بسیار از اندیشه و نگرش او در معلمی، دوستی و دوستداری طبیعت بهره مند شویم.